

מבצע כחל

עפר דרורי

offerd@gmail.com

מבצע כחל היה מבצע משולב של סיירת מטכ"ל וחיל האוויר. כמו במבצעים קודמים "חלוץ" ו"שרקרק"¹ הטיס כוח מסוקים של חיל האוויר כוח מסיירת מטכ"ל למצרים לביצוע משימה מודיעינית.

תאריך: הלילה שבין הראשון לשני בדצמבר 1965.

הכוח: לראשונה במבצעים מסוג זה השתתפו שלושה מסוקים מסוג סיקורסקי S-58 והיה הגדול מסוגו הן בהיקף המסוקים והן במספר הלוחמים לפני מלחמת ששת הימים.

מפקד המבנה של המסוקים: רס"ן אליעזר כהן²

מפקד הכוח של סיירת מטכ"ל: סרן נחמיה כהן (אחיו הקטן של אליעזר)³

קברניטים של שני המסוקים האחרים: רס"ן חיים נווה ורס"ן אמיתי חסון⁴

אנשים נוספים מהכוח של חיל האוויר: סרן כוכב הס – מפעיל ציוד, רס"ל אשר אתרוג – מכונאי מוטס

לוחמים מהכוח של סיירת מטכ"ל: סרן נחמיה כהן, סמל גדעון קין, השתתפו כמובן נוספים שלא אותרו עד כה.

אנקדוטות מההכנות למבצע ובמהלכו סיפר אליעזר כהן המכונה צ'יטה לעיתון במחנה בכתבה שהתפרסמה ב-8 באוגוסט 2008.⁵

"במהלך התרגול של המודל, שאל הרמטכ"ל רבין את עזר ויצמן, שהיה סגנו: 'עזר, תגיד, אליעזר כהן ונחמיה כהן אחים?' אז עזר ענה לו: 'הרמטכ"ל, חוץ ממך כל צה"ל יודע'. כשרבין גילה שאנחנו אחים, הוא אמר שהוא לא רוצה שנטוס למבצע באותו המסוק. לכן נחמיה נאלץ לטוס עם המספר שתיים שלי, כלומר עם המסוק השני במבנה.

"במבצע הזה נקבע תקדים נוסף: לראשונה בתולדות צה"ל, מבנה של שלישיית מסוקים טס

¹ דרורי, עפר, מבצע חלוץ ומבצע שרקרק, פורסם באתר הגבורה בנובמבר 2008 <http://www.global-report.com/drori/a342442> -מבצע-חלוץ-ומבצע-שרקרק

² <http://www.gvura.org/a5265> -אליעזר-כהן

³ בהקשר של שני אחים שקיבלו צל"ש, ראה: דרורי, עפר, "מעשה אבות סימן לבנים", התפרסם באתר הגבורה באוגוסט 2009

<http://www.global-report.com/drori/a342626> -מעשה-אבות-סימן-לבנים-קרובי-משפחה-בעלי-צל-שים

⁴ <http://www.gvura.org/a4089> -אמיתי-חסון

⁵ "השויתי את המבצע שלנו לנחיתה על הירח", טל זגרבה, במחנה 8.8.2008 <http://www.gvura.org/a343144> -השויתי-את-המבצע-שלנו-לנחיתה-על-הירח

למשימה מבצעית. בכל אחד מההליקופטרים ישבו לוחמי הסיירת. כל המטה הכללי של צה"ל ישב בפיקוד הקדמי עם הרמטכ"ל, ועקב אחרינו בהתרגשות בלתי רגילה, מפני שזה היה המבצע הגדול ביותר לפני מלחמת ששת הימים - הן בכמות המסוקים והן בכמות החיילים.

סרן נחמיה כהן, מפקד הכוח, מעמיס ציוד על מסוק הסיקורסקי-58 טרם היציאה למבצע

התמונה באדיבות עיתון במחנה

"יצאנו לדרך. נחמיה התיישב במסוק השני, כי הרי הרמטכ"ל לא אישר לשנינו לטוס באותו המסוק. המראנו, היה לילה חשוך מאוד, המשכנו רחוק-רחוק ועמוק-עמוק לתוך מצרים. העסק דפק כמו שעון: אף אחד לא גילה אותנו, ואת כל מה שהיינו צריכים לעשות, עשינו פרפקט. הנחתנו את הכוחות בחשאי ויצאנו בחזרה לכיוון ישראל.

"במשך הלילה ישבתי בחפ"ק הקדמי עם המפקדים הבכירים, שישבו בסמוך לניצנה, ושמענו ביחד איך הפעולה הרגלית מתקדמת. בשלב מסוים, נוצרו בשטח כמה בעיות רציניות, אבל אחי ניהל אותן יפה מאוד והתגבר על כל התקלות. בסופו של דבר, הם ביצעו את משימתם בהצלחה, וכשניתנה ההוראה לפינוי, רצנו למסוקים, הנענו, ויצאנו להחזיר אותם ארצה. "הגענו למקום, אספנו את הכוח, והמראנו. השעה הייתה לפנות בוקר, ואנחנו כבר בטיסה הארוכה הביתה. כמה דקות אחרי ההמראה, איך שנכנסנו למדבר סיני, אני פתאום שומע את הקול של אחי באינטרקום הפנימי. מיד שאלתי אותו: 'נחמיה, מה אתה עושה כאן? הרמטכ"ל אסר עלינו לטוס ביחד'. אחי היה בדחן כזה, ותמיד הכניס בדיחה לעניין בדיוק במקום הכי רגיש. אז הוא ענה לי: 'הרמטכ"ל אמר שלא ניכנס ביחד, אבל הוא לא אמר שלא ניצא ביחד'. לא ידעתי מה לענות. שתקתי.

"חזרנו ארצה, והתיישבנו לעשות תחקיר מבצעי. הייתה הילולה ענקית וכולם בחדר היו מבסוטים. היו חיבוקים ונשיקות, וכשהתחיל התחקיר כל אחד שטח את הבעיות שלו; זה אמר: 'היה לי קשה פה', אחר אמר: 'חיברתי את הציוד ככה', עוד מישהו אמר: 'היה לי קשה למצוא עסק כזה וכזה' - כל אחד עם העניין המקצועי שלו. לקראת הסוף, גם אני הרמתי את היד כדי לדבר. כולם התפלאו למה אני מצביע, הרי מבחינת ההובלה האווירית הכול עבד בסדר. אמרתי: 'הרמטכ"ל, אני רוצה לדווח על חריגה'. רבין נבהל לרגע, כי הוא חשב שאולי המצרים זיהו אותי במכ"ם, דבר שעלול היה להוביל לתקרית דיפלומטית. אבל הרגעתי אותו ואמרתי: 'לא, הרמטכ"ל, החריגה היא פנימית ביני לבין אחי'. רבין הרים גבה. 'נתת לנו הוראה לא לטוס ביחד, אבל בדרך חזרה הוא טס איתי במסוק'. אז רבין הסתכל עליי בשקט, ואמר: 'נחמיה צודק, אמרתי לכם לא להיכנס ביחד, אבל לא אמרתי לכם לא לצאת'. באותו רגע לכולם הייתה התפרצות צחוק אדירה. היה ברור שהכול עבר בהצלחה, ולכן הוא לא יצטרך ללכת לאימא שלי ולנחם אותה.

עיטורים וצל"שים: למשתתפי המבצע הוענקו צל"שים כפי שהיה מקובל אז בסיומם של מבצעים דומים.

רס"ן אליעזר כהן קיבל את צל"ש הרמטכ"ל שהומר לעיטור המופת⁶

רס"ן חיים נווה קיבל את צל"ש הרמטכ"ל⁷

רס"ן אמיתי חסון קיבל את צל"ש הרמטכ"ל⁸

סרן כוכב הס קיבל את צל"ש הרמטכ"ל⁹

רס"ל אשר אתרוג קיבל את צל"ש הרמטכ"ל¹⁰

⁶ <http://www.gvura.org/a5265> רס-ן-אליעזר-כהן

⁷ <http://www.gvura.org/a4086> רס-ן-חיים-נווה

⁸ <http://www.gvura.org/a4089> רס-ן-אמיתי-חסון

⁹ <http://www.gvura.org/a4090> רס-ן-כוכב-הס

סרן נחמיה כהן קיבל את צל"ש הרמטכ"ל שהומר לעיטור המופת¹¹

סמל גדעון קין קיבל את צל"ש הרמטכ"ל שהומר לעיטור המופת¹²

זה המקום להסביר מדוע חלק מהצל"שים הומרו לעיטורים וחלק לא. ראשית הייתה לוועדה הצה"לית שעסקה בנושא שיקול דעת אבל מעבר לכך הייתה הנחייה מפורשת של הרמטכ"ל שבאותם מקרים בהם יש לחייל מספר צל"שים הם לא יומרו ליותר מעיטור אחד (כנראה מתוך רצון לשמור על מעמדו של העיטור בהיררכיית העיטורים). ההנחיה הזו הביאה למצב בו חלק ממקבלי צל"ש הרמטכ"ל זכו לעיטור וחלק נשארו עם צל"ש הרמטכ"ל. יש לציין שההנחיה לא נשמרה בכל המקרים שהובאו פני הוועדה.

סיקורסקי S-58 של חיל האוויר (התמונה באדיבות האתר "מרחב אווירי").

¹⁰ <http://www.gvura.org/a4094> ר-ל-אשר-אתרוג

¹¹ <http://www.gvura.org/a4225> סרן-נחמיה-כהן-ז-ל

¹² <http://www.gvura.org/a4098> סמל-גדעון-קין